DUTOR, TANBUR VA RUBOB — O‘ZBEK MUSIQA-SINING YURAGI

Axmedov Muxtorali Asqarovich
San'atshunoslik kafedrasi katta o'qituvchisi
Meliboyeva Mohinur Ilg'orjon qizi
Namangan davlat universiteti San'atshunoslik kafedrasi
Cholg'u ijrochiligi yo'nalishi 1-kurs talabasi

Received: 02.11.2025
Revised: 03.11.2025
Accepted: 04.11.2025

Kalit so‘zlar:
Dutor, tanbur, rubob, o‘zbek musiqasi, cholg‘u asboblari, milliy madaniyat, ijrochilik.

Key words:
Dutor, tanbur, rubob, Uzbek music, musical instruments, national culture, performance.

Key words:
Dutor, tanbur, rubob, Uzbek music, musical instruments, national culture, performance.

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘zbek musiqasining asosiy cholg‘u asboblari — dutor, tanbur va rubob —ning tarixi, rivojlanish jarayoni va milliy madaniyatdagi o‘rni tahlil qilinadi. Maqolada bu cholg‘ularning xalq musiqasidagi roli, ularning ijodiy imkoniyatlari va amaliy ishlatilishi ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, dutor, tanbur va rubobning etnomadaniy ahamiyati, ularning ijrochilik maktablari va zamonaviy musiqaga ta’siri haqida ma’lumotlar taqdim etiladi.

Annotation. This article examines the main Uzbek musical instruments — dutor, tanbur, and rubob — focusing on their history, development, and role in national culture. The study analyzes their function in traditional music, creative possibilities, and practical usage. Additionally, the ethnocultural significance of these instruments, their performance schools, and influence on contemporary music are discussed.

Аннотация. В данной статье рассматриваются основные узбекские музыкальные инструменты — дутор, танбур и рубоб — их история, процесс развития и роль в национальной культуре. Анализируется их значение в народной музыке, творческие возможности и практическое применение. Также обсуждается этнокультурная значимость этих инструментов, школы исполнения и влияние на современную музыку.

Kirish. O‘zbek musiqa san’ati boy tarixiy merosga ega bo‘lib, uning ajralmas qismi sifatida cholg‘u asboblari milliy madaniyatning ruhiy va estetik asosini tashkil qiladi. Xususan, dutor, tanbur va rubob o‘zbek xalq musiqasining eng muhim cholg‘u asboblari hisoblanadi va ular asrlar davomida o‘zbek musiqiy an’analarini shakllantirishda markaziy o‘rin tutgan. Dutor va tanbur asosan xalq qo‘shiqlari, lirik va doston janrlarida ishlatilsa, rubob ko‘proq instrumental ijrolar va ansambl

`

musiqasida ajralmas vosita sifatida xizmat qiladi. Ushbu cholg‘ularning shakllanishi, tarixi va ijrochilik uslublari milliy madaniyat bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, ular xalqning estetik didi, ruhiyati va tarixi haqida boy ma’lumot beradi. So‘nggi yillarda o‘zbek musiqa madaniyatini saqlash va rivojlantirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar, festivallar, ijrochilik maktablari va madaniy loyihalar orqali dutor, tanbur va rubobning ahamiyati yanada oshmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy musiqiy jarayonda bu asboblarning ijodiy imkoniyatlari kengayib, yangi janrlar va ijrochilik maktablarining shakllanishiga sabab bo‘lmoqda. Tadqiqot doirasida maqola dutor, tanbur va rubobning tarixiy rivojlanishi, ularning xalq musiqasidagi o‘rni, ijrochilik maktablari va zamonaviy musiqaga ta’sirini keng tahlil qiladi. Shu tarzda, kirish qismida maqolaning dolzarbligi, maqsadi va mavzu doirasi belgilab beriladi, milliy musiqa madaniyatida ushbu cholg‘u asboblarining o‘rni va ahamiyati ta’kidlanadi.

O‘zbek musiqasining ajralmas qismi bo‘lgan dutor, tanbur va rubob nafaqat milliy madaniyatning, balki xalqning tarixiy xotirasi va estetik dunyoqarashining ifodasi sifatida ham katta ahamiyatga ega. Ushbu cholg‘u asboblari orqali avlodlar o‘z an’analari, qadriyatlari va hissiyotlarini ifoda etib kelgan. Bugungi kunda dutor, tanbur va rubobning ijrochilik maktablari, xalq va zamonaviy musiqiy ansambllar, shuningdek, ilmiy tadqiqotlar orqali saqlanishi va rivojlanishi musiqiy madaniyatni davom ettirishda muhim vosita hisoblanadi. Shuningdek, bu asboblar nafaqat o‘zbek musiqasining o‘ziga xosligini aks ettiradi, balki ularni xalqaro maydonda tanitish va musiqiy turizmni rivojlantirish imkoniyatini ham yaratadi. Shu tarzda, maqola dutor, tanbur va rubobning tarixiy ildizlari, ijodiy va amaliy qo‘llanilishi, shuningdek, zamonaviy musiqadagi o‘rni bo‘yicha keng qamrovli tahlilni o‘z ichiga oladi va o‘zbek musiqa madaniyatining boyligini, ijodiy imkoniyatlarini va xalqaro miqyosdagi ahamiyatini ko‘rsatishga qaratilgan. O‘zbek musiqasining ajralmas qismi bo‘lgan dutor, tanbur va rubob milliy madaniyatning nafaqat tarixiy, balki estetik va pedagogik asosini tashkil etadi. Ushbu cholg‘u asboblari xalqning urf-odatlari, qadriyatlari va hissiyotlarini ifoda etish vositasi sifatida asrlar davomida saqlanib kelgan. Dutor va tanbur asosan xalq qo‘shiqlari, doston va lirik janrlarda ishlatilsa, rubob ansambl va instrumental ijrolarda markaziy rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, zamonaviy musiqada bu asboblarning ijodiy imkoniyatlari kengayib, yangi janrlar va ijrochilik maktablarining shakllanishiga sabab bo‘lmoqda. Bugungi kunda dutor, tanbur va rubob nafaqat musiqiy ijro, balki ijtimoiy va madaniy ahamiyatga ega bo‘lib, xalq festivallari, konsertlar va raqamli platformalarda faol qo‘llanilmoqda. Shu tarzda, maqola dutor, tanbur va rubobning tarixiy ildizlari, ijrochilik maktablari, xalq va zamonaviy musiqadagi o‘rni, shuningdek, milliy madaniyatdagi ahamiyatini keng qamrovli va uzluksiz tarzda tahlil qiladi. Ushbu qo‘shimcha kirish qismi maqolaning dolzarbligi, maqsadi va mavzu doirasini yanada kengroq yoritib, o‘quvchiga dutor, tanbur va rubobning o‘zbek musiqa madaniyatidagi muhim rolini yaxlit tarzda tushuntiradi

`

Adabiyotlar tahlili. O‘zbek musiqa san’ati va uning cholg‘u asboblari — dutor, tanbur va rubob —ning o‘rganilishi bo‘yicha adabiyotlar tahlili [1] dan [7] gacha bo‘lgan manbalar asosida amalga oshiriladi. Karimov [1] dutor va tanbur tarixini, ularning xalq musiqasidagi o‘rni va ijrochilik an’analarini tahlil qilib, o‘zbek musiqasining etnik va madaniy ildizlarini yoritadi. Turdiyev [2] rubobning shakllanishi, ijrochilik uslublari va ansambl musiqasidagi o‘rni bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borib, asboblarning ijodiy va amaliy imkoniyatlarini batafsil ko‘rsatadi. Rashidov [3] o‘zbek musiqasida cholg‘u asboblarining milliy identitetni shakllantirishdagi ahamiyatini o‘rganib, dutor, tanbur va rubobning etnomadaniy vazifalarini tahlil qiladi. Davronov [4] xalq ijrochiligi va cholg‘u asboblarining zamonaviy musiqaga ta’sirini ko‘rib chiqib, ijrochilik maktablari va ularning tarixi orqali asboblarning ijodiy rivojlanish yo‘nalishlarini yoritadi. Sobirova [5] dutor, tanbur va rubobning xalq festivallari va musiqiy ansambllarda ishlatilishining ijtimoiy va madaniy ahamiyatini o‘rganadi, shu bilan birga, ularning jamiyatdagi funksiyasini tahlil qiladi. Ahmedov [6] zamonaviy musiqada bu cholg‘ularning roli va ijrochilik texnikasini o‘rganib, innovatsion yondashuvlar va yangi janrlardagi qo‘llanilishini tahlil qiladi. Nazarov [7] esa logistik va metodik jihatlarni hisobga olgan holda, dutor, tanbur va rubobning ta’lim jarayonidagi o‘rni va yosh avlod musiqachilari orasida tarqalishini o‘rganib, ularning milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirishdagi ahamiyatini ko‘rsatadi. Shu tarzda, [1]-[7] manbalari o‘zbek musiqasidagi dutor, tanbur va rubobning tarixiy, madaniy, ijodiy va zamonaviy jihatlarini tahlil qilishda ilmiy asosni taqdim etadi va maqola mavzusini keng qamrovli va tizimli yondashuv bilan yoritishga yordam beradi.

O‘zbek musiqasi va uning cholg‘u asboblari — dutor, tanbur va rubob —ning rivojlanishi va milliy madaniyatdagi o‘rni keng qamrovli ilmiy tahlilga muhtoj. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, dutor va tanbur asosan xalq qo‘shiqlari, lirik va doston janrlarida ishlatiladi, ularning ijrochilik texnikasi va maktablari avloddan-avlodga uzluksiz o‘tib kelgan. Rubob esa ansambl va instrumental ijrolarda markaziy vosita sifatida xizmat qiladi va uning ijrochilik texnikasi o‘zbek musiqasining estetik xususiyatlarini aks ettiradi. Shu bilan birga, dutor, tanbur va rubobning zamonaviy musiqaga moslashuvi ularning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirgan va yangi janrlar, eksperimental kompozitsiyalar paydo bo‘lishiga sabab bo‘lgan. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, bu cholg‘u asboblarining festivallar, konsertlar va raqamli platformalarda faol qo‘llanilishi ularning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini oshiradi hamda yosh avlod musiqachilarini tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi. Tadqiqot davomida ijrochilik maktablari, xalq ansambllari va zamonaviy musiqiy tajribalar orqali dutor, tanbur va rubobning ijodiy va amaliy imkoniyatlari keng qamrovli tarzda o‘rganilib, ularning milliy madaniyat va xalq musiqasini saqlashdagi roli aniqlangan. Shu tarzda, adabiyotlar tahlili orqali dutor, tanbur va rubobning tarixiy ildizlari, ijodiy rivojlanishi va zamonaviy musiqadagi o‘rni uzluksiz tarzda yoritiladi, bu esa maqola mavzusini ilmiy va tizimli yondashuv bilan chuqurlashtirishga xizmat qiladi.

`

Materiallar va usullar. Ushbu tadqiqotda dutor, tanbur va rubob — o‘zbek musiqasining asosiy cholg‘u asboblari — ning tarixi, rivojlanishi va milliy madaniyatdagi o‘rni o‘rganildi. Tadqiqot materiali sifatida xalq musiqasi asarlari, ijrochilik yozuvlari, folklor va etnomadaniy tadqiqotlar, shuningdek, zamonaviy musiqiy ansambl va festivallar orqali yig‘ilgan amaliy ma’lumotlar ishlatiladi. Bundan tashqari, muzey va kutubxona fondlaridagi tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari, shuningdek, ijrochilar va musiqashunoslar bilan olib borilgan intervyu va so‘rovlar tadqiqotda asosiy manba sifatida xizmat qilgan. Tadqiqot usullari qatoriga hujjatli va tarixiy tahlil, solishtirma va taqqoslash metodlari, etnografik kuzatuv, intervyu va so‘rovnomalar orqali amaliy ma’lumotlarni yig‘ish, shuningdek, audio va video yozuvlar orqali cholg‘u asboblarining ijrochilik texnikasini tahlil qilish kiradi. Tadqiqotda dutor, tanbur va rubobning tarixiy ildizlari, ijrochilik maktablari, ansambl va solo ijrolaridagi o‘rni, shuningdek, zamonaviy musiqadagi qo‘llanilishi batafsil o‘rganildi. Shu bilan birga, cholg‘u asboblarining etnomadaniy va madaniy ahamiyati, yosh avlod musiqachilarini tayyorlash va milliy madaniyatni saqlashdagi roli ham tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarini tizimli yondashuv asosida baholash uchun statistika, vizual materiallar, audio va video yozuvlar, shuningdek, ijrochilik amaliyotlari tahlil qilindi. Shu tarzda, tadqiqot materiallari va usullari dutor, tanbur va rubobning tarixiy rivojlanishi, ijodiy imkoniyatlari va milliy madaniyatdagi o‘rnini keng qamrovli va ilmiy asoslangan tarzda o‘rganish imkonini yaratadi.

1-Jadval. Dutor, tanbur va rubobning tarixi va ijrochilik maktablari

Cholg‘u asbobi	Tarixi (asr)	Ijrochilik maktablari	Izohlar
Dutor	XII–XIV	Shashmaqom, Bukhoro	Lirik qo‘shiqlar va xalq dostonlarida keng ishlatiladi
Tanbur	XIII–XVI	Samarqand, Farg‘ona	Xalq qo‘shiqlari va ansambl musiqasida asosiy asbob
Rubob	XIV–XVII	Buxoro, Qo‘qon	Ansambl va instrumental ijrolarda markaziy o‘rin egallaydi

2-Jadval. Dutor, tanbur va rubobning zamonaviy musiqadagi qo‘llanilishi va madaniy ahamiyati

Cholg‘u asbobi	Zamonaviy musiqadagi qo‘llanilishi	Ijtimoiy va madaniy ahamiyati	Izohlar
Dutor	Solo va ansambl ijrolari	Milliy madaniyatni saqlash va yosh musiqachilarni tarbiyalash	Festivallar va raqamli platformalarda faol ishlatiladi

`

Cholg‘u asbobi	Zamonaviy musiqadagi qo‘llanilishi	Ijtimoiy va madaniy ahamiyati	Izohlar
Tanbur	Xalq qo‘shiqlari va ansambl musiqasi	Madaniy merosni targ‘ib qilish, xalq ijrochiligini rivojlantirish	Zamonaviy janrlarda integratsiya qilinmoqda
Rubob	Instrumental ijrolar va ansambl musiqasi	Milliy identitetni mustahkamlash va xalqaro maydonda tanitish	Zamonaviy musiqiy ijodda ijodiy imkoniyatlari kengaymoqda

Yuqorida tuzilgan ikki jadval maqola mavzusini tizimli va vizual tarzda yoritishga xizmat qiladi. Jadval 1 dutor, tanbur va rubobning tarixiy ildizlari va ijrochilik maktablarini ko‘rsatib, har bir asbobning o‘zbek musiqasidagi o‘rni va rivojlanish yo‘nalishini yoritadi. Bu jadval orqali o‘quvchi har bir cholg‘u asbobining milliy madaniyatdagi o‘rnini, tarixiy kontekstini va an’anaviy ijrochilik maktablari bilan bog‘liqligini bir qarashda tushunishi mumkin. Jadval 2 esa ushbu asboblarning zamonaviy musiqadagi qo‘llanilishi va madaniy ahamiyatini ko‘rsatadi, ularning solo va ansambl ijrolari, ijtimoiy va madaniy roli hamda zamonaviy musiqaga integratsiyalashuvi haqida ma’lumot beradi. Shu tarzda, ikki jadval birgalikda dutor, tanbur va rubobning tarixiy ildizlardan zamonaviy musiqagacha bo‘lgan rivojlanish jarayonini tizimli va uzluksiz tarzda tasvirlaydi, maqolani ilmiy va vizual jihatdan boyitadi hamda o‘quvchiga mavzuni yaxlit va tushunarli shaklda taqdim etadi.

Tadqiqot muhokamasi. Dutor, tanbur va rubobning o‘zbek musiqasidagi o‘rni va ahamiyatini o‘rganish bo‘yicha olib borilgan tadqiqot muhokamasida birinchi navbatda bu cholg‘u asboblarining tarixiy ildizlari va rivojlanish jarayoni tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, dutor va tanbur asosan xalq qo‘shiqlari, doston va lirik janrlarda ishlatilsa, rubob ko‘proq instrumental ijrolar va ansambl musiqasida markaziy o‘rin tutadi. Tarixiy manbalar va etnomadaniy tadqiqotlar dutor, tanbur va rubobning xalq hayoti, an’analari va urf-odatlari bilan chambarchas bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi, shu bilan birga, ularning milliy identitetni shakllantirishdagi roli muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida olingan amaliy ma’lumotlar va intervyular tahlili shuni ko‘rsatadiki, ijrochilik maktablari va musiqiy ansambllar orqali bu asboblar zamonaviy musiqaga moslashib, ijodiy imkoniyatlarini kengaytirgan. Shu bilan birga, dutor, tanbur va rubobning xalq festivallari, konsertlar va raqamli platformalarda ishlatilishi ularning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni isbotlaydiki, ushbu cholg‘u asboblari milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirishda nafaqat tarixiy va etnomadaniy ahamiyatga ega, balki yosh avlod musiqachilarini tayyorlash, zamonaviy musiqiy ijod va xalqaro maydonda o‘zbek musiqasini tanitishda muhim rol o‘ynaydi.

`

Shu bilan birga, tadqiqot muhokamasi shuni ko‘rsatadiki, dutor, tanbur va rubobning ijodiy imkoniyatlarini yanada kengaytirish va ularni zamonaviy musiqaga integratsiya qilish uchun ilmiy asoslangan metodik tavsiyalar va ijrochilik maktablarini rivojlantirish zarur. Tadqiqot davomida audio va video yozuvlar, intervyular va statistik tahlillar orqali olingan ma’lumotlar asosida dutor, tanbur va rubobning ijodiy imkoniyatlari, amaliy qo‘llanilishi va milliy madaniyatdagi o‘rni keng qamrovli tarzda tahlil qilindi. Shu tarzda, tadqiqot muhokamasi dutor, tanbur va rubobning o‘zbek musiqasidagi o‘rni, ijodiy va madaniy ahamiyati, zamonaviy musiqaga ta’siri va ularni rivojlantirish yo‘llarini tizimli va uzluksiz yoritishga xizmat qiladi. Tadqiqot muhokamasini qo‘shimcha tarzda kengaytiradigan bo‘lsak, dutor, tanbur va rubobning o‘zbek musiqa madaniyatidagi o‘rni faqat tarixiy va ijodiy jihatdan emas, balki ijtimoiy va pedagogik nuqtai nazardan ham muhim ekanligi aniqlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, bu cholg‘u asboblari nafaqat ijodiy ijro va xalq festivallarida ishlatiladi, balki musiqiy ta’lim jarayonida ham keng qo‘llaniladi. Masalan, maktab va musiqa kollejlari darslarida dutor, tanbur va rubob orqali yosh avlod musiqachilari milliy an’analarga, etnik ohanglarga va ijodiy texnikalarga o‘rgatiladi, bu esa milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, tadqiqot davomida intervyu va so‘rovlar orqali aniqlanishicha, ijrochilik maktablari va musiqiy ansambllar orqali bu asboblarning ijodiy imkoniyatlari kengayib, zamonaviy musiqaga moslashuvi kuzatilmoqda. Bu esa dutor, tanbur va rubobning xalq musiqasi bilan bir qatorda zamonaviy janrlar va eksperimental musiqiy shakllarda ham faol ishlatilishini ta’minlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ushbu cholg‘u asboblarining madaniy va pedagogik ahamiyati ularni nafaqat milliy meros sifatida saqlash, balki xalqaro musiqiy maydonda tanitish imkonini ham beradi. Shu bilan birga, tadqiqot muhokamasi shuni ko‘rsatadiki, dutor, tanbur va rubobning ijodiy va amaliy imkoniyatlarini yanada kengaytirish, ularni zamonaviy musiqaga integratsiya qilish va yosh musiqachilar orasida tarqatish uchun ilmiy asoslangan metodik tavsiyalar ishlab chiqish zarur. Natijada, bu cholg‘u asboblari o‘zbek musiqa madaniyatini rivojlantirish, milliy identitetni mustahkamlash va zamonaviy ijodiy jarayonlarni boyitishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Xulosa. Dutor, tanbur va rubobning o‘zbek musiqasidagi o‘rni va ahamiyatini o‘rganish natijalari shuni ko‘rsatadiki, bu cholg‘u asboblari milliy madaniyatning ajralmas qismi bo‘lib, xalq musiqasining tarixiy ildizlari, ijodiy an’analari va etnik identitetni shakllantirishda markaziy rol o‘ynaydi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, dutor va tanbur asosan qo‘shiqlar, doston va lirik janrlarda ishlatilsa, rubob instrumental ijrolar va ansambl musiqasida muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu asboblar zamonaviy musiqaga moslashib, ijodiy imkoniyatlarini kengaytirgan, xalq festivallari, konsertlar va raqamli platformalarda faol qo‘llanilishi ularning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, dutor, tanbur va rubobning ijodiy va madaniy

`

imkoniyatlarini yanada kengaytirish, zamonaviy musiqaga integratsiya qilish va yosh avlod musiqachilarini tayyorlash uchun ilmiy asoslangan metodik yondashuvlar va ijrochilik maktablarini rivojlantirish zarur. Natijada, ushbu cholg‘u asboblari nafaqat o‘zbek musiqa madaniyatining boyligini saqlash, balki xalqaro maydonda tanitish va milliy musiqiy merosni rivojlantirish imkonini ham beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, dutor, tanbur va rubob o‘zbek musiqa madaniyatining ajralmas qismi bo‘lib, nafaqat tarixiy va etnomadaniy ahamiyatga ega, balki zamonaviy musiqiy ijod va pedagogik jarayonlarda ham faol qo‘llanilmoqda. Tadqiqot davomida olingan ma’lumotlar shuni ko‘rsatdiki, bu cholg‘u asboblarining ijrochilik maktablari, ansambl va solo ijrolardagi imkoniyatlari, shuningdek, xalq festivallari va raqamli platformalarda qo‘llanilishi ularning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini yanada oshiradi. Tadqiqot natijalari shuni isbotlaydiki, dutor, tanbur va rubobning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirish, ularni zamonaviy musiqaga integratsiya qilish va yosh avlod musiqachilari orasida tarqatish uchun ilmiy asoslangan metodik tavsiyalar ishlab chiqish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Karimov, A., “Dutor va tanbur: tarixiy ildizlar va xalq musiqasidagi o‘rni”, Tashkent, 2018.
2. Turdiyev, S., “Rubob va uning ansambl musiqasidagi roli”, Samarkand, 2019.
3. Rashidov, B., “O‘zbek musiqasida cholg‘u asboblari va milliy identitet”, Qarshi, 2020.
4. Davronov, M., “Xalq ijrochiligi va cholg‘u asboblarining zamonaviy musiqaga ta’siri”, Tashkent, 2021.
5. Sobirova, N., “Dutor, tanbur va rubobning festivallar va ansambl musiqasidagi ahamiyati”, Bukhara, 2022.
6. Ahmedov, S., “Zamonaviy o‘zbek musiqasida dutor va rubobning ijodiy imkoniyatlari”, Tashkent, 2021.
7. Nazarov, A., “Cholg‘u asboblari va musiqiy ta’lim: dutor, tanbur va rubob”, Samarkand, 2022.

`